

Meijendel en Berkheide, ware paddestoelenparadijzen

LEO JALINK EN MARIJKE NAUTA

Wie van paddestoelen houdt, kan in Meijendel en Berkheide zijn hart ophalen. In dit gebied zijn ruim 900 verschillende soorten waargenomen, waarvan er 180 op de rode lijst staan. Tot de meest aansprekende soorten behoren ongetwijfeld de morieljes en talloze soorten aardsterren.

Op de achtergrond:
Vuurzwammetje, een was-
plaat (foto: Leo Jalink/
Marijke Nauta).

De rijkdom aan paddestoelen hangt samen met de variatie in het duin. Zo heeft de zee-
reep een heel eigen mycoflora met bijvoorbeeld
de duinstinkzwam. Iets meer naar het binnen-
land vinden we andere soorten, zoals het
Gesteelde mosoortje dat parasitair op het duin-
sterretje leeft. En ook wel drie soorten gesteelde
stuifballen, die net konijnenkeutels zijn, maar
dan op een steeltje. Ze zijn afhankelijk van stui-
vend zand, en hebben een zware tijd achter de
rug. Ze gingen hard achteruit door de vergras-
sing van het duin en het bestrijden van stuifplek-
ken. Maar de laatste jaren waait er een andere
wind in het duin en is er weer ruimte voor stui-
vend zand en daarmee ook voor de gesteelde
stuifballen. De beste tijd om ze te zien is decem-
ber en januari. Het paddestoelenseizoen is name-
lijk nergens zo

lang als in de duin-
nen: het hele jaar
door zijn er verse
paddestoelen te
vinden, behalve
tijdens perioden
met strenge vorst.

Terug van weggeweest

Omdat de myco-
flora van
Meijendel al sinds
1920 gevolgd
wordt, kunnen
we ook wat zeg-
gen over verande-
ringen. De zure
regen, vergrassing
en verstruiking
werken ook door
in de paddestoe-
lenflora. Laten we

de paddestoelen van wasplaatgraslanden als voor-
beeld nemen. Wasplaten zijn kleurrijke padde-
stoelen van kortgrazige, onbemeste, mosrijke gras-
landen, die daarom wasplaatgraslanden genoemd
worden. Er zijn wel twintig verschillende soorten
wasplaten in de duinen. In hetzelfde milieu groei-
en ook aardtongen, knotszwammen en diverse
blauwzwart gekleurde satijnzwammen. Uit oude
gegevens van Meijendel blijkt dat de genoemde
soorten rond 1980 vrijwel uitgestorven waren,
waarschijnlijk door stikstofdepositie en de daar-
mee samenhangende vergrassing. In de sinds
1991 begraasde delen van Meijendel keren steeds
meer soorten wasplaten, knotszwammen en ook
al enkele aardtongen terug. In het niet-begraasde
gebied is een dergelijk herstel niet opgetreden.
Toch zijn grote grazers geen noodzakelijke voor-
waarde voor deze paddestoelen: het noordelijke
deel van Berkheide en de hele Koepelduinen
staan ook bekend om hun rijke wasplaatgraslan-
den en elders worden heel fraaie resultaten be-
reikt met maaien.

Dankzij de begrazing zijn in het duin ook tien-
tallen soorten mestzwammen te vinden, zoals
speldenprikzwammen, vlekplaten, inktzwam-
men en kaalkopjes. Eigenlijk horen die soorten
meer in het boerenland thuis, maar door het
overmatig gebruik van kunstmest en dierge-
neesmiddelen zijn ze daar vrijwel verdwenen.
De stevige, vezelrijke keutels van koeien en
paarden in het duin bieden nu vervangende
woonruimte.

De typische bossoorten onder de paddestoelen,
zoals russula's, melkzwammen en gordijnzwam-
men, profiteren nog niet van het veranderde be-
heer. Deze paddestoelen leven in symbiose met
bomen en zijn zeer gevoelig voor zure regen en
humusophoping. Ze tonen nog geen spoor van
herstel.

Tot slot stappen we nog even over naar de rege-
neratieprojecten. In het zand tussen de schaars-
se plantengroei is de zandtulp, een prachtige 3
tot 4 cm grote bekerzwam, al volop te vinden,
samen met andere soorten van stuiwend duin.
Het volgen van die gebieden levert ongetwijfeld
nog de nodige mycologische verrassingen op.

LEO JALINK EN MARIJKE NAUTA ZIJN MYCOLOGEN BIJ HET
NATIONAAL HERBARIUM NEDERLAND

Duinstinkzwam (foto: Leo
Jalink/Marijke Nauta).